

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ КЕРІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Глобальна трансформація сучасного людства увійшла в стадію розвинутого інформаційно-комунікаційного суспільства в умовах домінування загальної ринкової парадигми. Виникнення та розвиток якісно нового типу комунікативних структур і процесів, проникнення інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства потребує постійного та глибокого переосмислення соціально-управлінської реальності, місця та ролі нових технологій у професійному розвитку керівників, зокрема керівників професійно-технічних навчальних закладів (далі – керівників ПТНЗ).

Питання соціального управління взагалі й процесу управління соціально-педагогічними системами висвітлено в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів: В.Афанасьєва, О.Боднар, О.Галуса, Г.Єльнікової, Н.Кузьміної, В.Лугового, В.Маслова, В.Олійника, В.Пікельної, Л.Сергеєвої, Т.Сорочан, П.Третьякова, Ф.Хедоурі, В.Якуніна та ін. Методологічним основам неперервної педагогічної освіти присвячені праці С.Гончаренко, І.Зязюна, В.Кременя, В.Маслова, В.Олійника.

Разом з тим, недостатньо приділена увага удосконаленню управлінської компетентності у керівників ПТНЗ у межах їх професійного зростання. Також поза увагою залишилися питання стосовно запровадження ефективних засобів формування та удосконалення управлінської компетентності керівників ПТНЗ в контексті сучасних вимог суспільства. Такий стан наукового знання зумовлює необхідність розв'язання деяких суперечностей, які мають місце у теорії та практиці, а саме: між потребою суспільства в модернізації управлінського аспекту освіти і недостатністю теоретичних основ її здійснення на рівнях післядипломної професійної освіти; між існуючими розрізненими інституційними формами післядипломної освіти фахівців і необхідністю

створення єдиної цілісної системи задля реалізації національної концепції безперервної освіти та подальшої координації діяльності цієї системи вимогами часу щодо постійного оновлення національної системи освіти і недосконалістю координаційних управлінських механізмів з метою гнучкого та оперативного реагування на інноваційні процеси й забезпечення її розвитку в єдиному освітньому просторі.

Процеси гуманізації та демократизації суспільства потребують підвищення вимог до керівників ПТНЗ, до їхньої компетентності та професіоналізму. Більшість керівників ПТНЗ до управління навчальними закладами не готували, тому виникає необхідність у додатковій освіті, яка дозволить їм підвищити свій професійний рівень, формуючи їх управлінську компетентність.

Нова постановка проблеми підготовки управлінських та педагогічних кадрів потребує наукового переосмислення існуючих цінностей щодо системи формування професійної кваліфікації керівників, актуалізується пошук оптимальних форм організації процесу підвищення компетентності керівника та вчителя в післядипломний період.

Останнім часом навчання впродовж життя стало ключовим елементом у визначенні Європейським союзом стратегій щодо формування найбільш конкурентоспроможного й динамічного у світі суспільства, що базується на знаннях.

Зміст процесу управління, його спрямованість обумовлені його цілями, виокремлення яких є початковим етапом управління. Цілі управління можна класифікувати за їх змістом, значущістю та періодичністю (стратегічні, тактичні, оперативні тощо). Проблема цілей управління невід'ємно пов'язана з оцінкою результатів, які отримуємо при їх досягненні.

Щоб відповідати викликам нового часу керівники ПТНЗ повинні мати відповідні інтелектуальні та моральні якості, навички критичної рефлексії, яка є інструментом для мислення та вирішення професійних проблем, а також повинен бути здатним до змін.

В сучасних умовах підготовки фахівців, зокрема керівників нового покоління, науковці звертаються до міждисциплінарної галузі знань у системі наук про людину – акмеології, яка досліджує процес досягнення людиною вершин її творчості, професіоналізму. Вона і є, по суті, своєрідною теорією найвищих досягнень людини й цивілізації [1, 3]. Об'єктом цієї наукової дисципліни є людина в динаміці самоактуалізації її власного творчого потенціалу, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення у різних життєвих сферах професійної самореалізації, у тому числі й в освіті. А її предметом вважають процеси, закономірності й механізми, умови, чинники й стимули реалізації творчого потенціалу людини, удосконалення людини як індивіда, індивідуальності, суб'єкта праці й особистості у життєдіяльності, професії, спілкуванні.

Серед типових характеристик методів навчання особистісно-орієнтованої освітньої парадигми освіти дорослих можна визначити комунікацію як розуміння іншого, рефлексію як усвідомлення себе та мислення як виробництво власних думок. Через це стає очевидним вибір методів організації взаємодії суб'єктів освітнього процесу при андрагогічному підході, якому властиві діалогові методи навчання та інтерактивні технології.

Розвиток інформаційних технологій відкриває великі перспективи для розвитку та поширення відкритої освіти, майбутнє якої залежить від модернізації опосередкованої форми організації педагогічної взаємодії, а саме через застосування відеозаписів, прямих телетрансляцій та телефонних бесід тощо.

Саме технологічний базис нових інформаційних технологій дозволяє реалізувати головні переваги нової освітньої системи – навчання впродовж всього життя та навчання на відстані (дистанційна освіта). У зв'язку із залученням у навчальний процес електронних засобів інформації та комунікації поступово змінюються підходи до організації педагогічної комунікації. Навчальний матеріал стає об'єктом навчальної взаємодії, що зумовлює активну пізнавальну позицію слухача як суб'єкта навчального процесу. Важливим

фактором у цьому напрямку розвитку педагогічної взаємодії є формування в слухачів умінь учитися, мотивація до самостійної когнітивної діяльності та самоактуалізації.

Показниками професійного зростання на основі навчання можна вважати прояв у керівників ПТНЗ таких особистісних характеристик, як: висока позитивна мотивація до пізнання, навчальної та суспільно значущої діяльності; висока усвідомлена активність керівників у навчальній діяльності; висока соціальна активність, здатність до співпраці; самостійність та ініціативність; готовність до професійно-особистісного самовизначення; сформованість гуманістичних цінностей; задоволеність взаємодією агентів управлінського процесу; оволодіння комунікативними компетенціями.

Отже, неперервна освіта є гарантом застосування на практиці принципу навчання упродовж життя, підґрунтям якого є процес формування й розвитку керівника ПТНЗ як професійної особистості. В ході переосмислення існуючих цінностей щодо системи формування професійної кваліфікації керівників функціями неперервної освіти стають такі: компенсаторна, адаптивна та інтегративна. Керівники повинні мати відповідні інтелектуальні та моральні якості, а також навички критичної рефлексії, яка є інструментом для мислення та вирішення професійних проблем. Застосування сучасних підходів до навчання дорослих є основою їх професійного розвитку. Серед них – акмеологія, яка досліджує процес досягнення людиною вершин її творчості, професіоналізму. Вона і є своєрідною теорією найвищих досягнень людини й цивілізації. Гуманістична спрямованість виражається в націленості акмеологічних досліджень на благо конкретної особистості, на гармонізацію її розвитку й відносин. Основним методом андрагогічного підходу є метод аналізу досвіду. Розвиток інформаційних технологій відкриває великі перспективи для розвитку та поширення відкритої освіти. Саме технологічний базис нових інформаційних технологій дозволяє реалізувати головну перевагу нової освітньої системи – навчання впродовж всього життя. Перспективним нам вважається дослідження щодо виявлення

особливостей професійного розвитку керівників ПТНЗ у системі підвищення кваліфікації керівних кадрів на основі дистанційного навчання.

Література

1. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала / А. А. Деркач. – М.: Изд-во МПСИ; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 752 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [гол. ред. В.Г.Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Ніколаєску І.О. Практичні основи акмеологічного розвитку особистості в умовах освітньо-інформаційного простору: навчально-методичний посібник / І.О.Ніколаєску. – Черкаси: ОПОПП, 2012. – 89 с.
4. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Л.Б. Лук'янова, Л.Є. Сігаєва, О.В. Аніщенко та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 272 с.